

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta

Katedra pastorální teologie

Štěpán Černý

**VÝVOJ FARNOSTI
PŘI KOSTELE SV. JAKUBA STARŠÍHO V PRAZE - STODŮLKÁCH
V LETECH 1985-2005**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Ing. Aleš Opatrný, Th.D.

PRAHA 2007

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mons. Ing. Aleši Opatrnému, Th.D. za to, že mi poskytl mnoho cenných rad k dané problematice a za jeho povzbuzení ve chvílích pracovního vypětí. Děkuji P. Michaelu Špilarovi za to, že mi umožnil nahlédnout do farní kroniky, matrik a dalších písemností farnosti u kostela svatého Jakuba a také děkuji všem, kteří mi jakýmkoliv způsobem pomohli při získání údajů pro tuto práci.

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a v seznamu literatury a pramenů uvedl veškeré informační zdroje, které jsem použil.

V Praze dne: 23. dubna 2007

podpis

OBSAH:

1	ÚVOD	4
1.2	Vliv politiky na situaci v církvi v letech 1985 - 2005.....	6
1.3	Pastorační návštěva papeže Jana Pavla II.	7
2	HISTORIE FARNOSTI	8
2.1	Vznik farnosti.....	8
2.2	Geografické vymezení celé farnosti.....	8
2.3	Historie farnosti sv. Jakuba.....	9
3	POJMOVÉ VYMEZENÍ.....	16
3.1	Pojem farnosti.....	16
3.2	Pojem pastorage.....	18
3.2.1	Pastorage ve farnosti.....	18
3.2.2	Pastorage a česká církev.....	19
4	FARNÍ SKUPINY A SKUPINKY.....	20
4.1	Skupina charismatické obnovy.....	20
4.2	Chrámový sbor.....	21
4.3	Veselá společnost.....	22
4.4	Betel.....	23
4.5	Eucharistické společenství mládeže.....	23
4.6	Rytmické hudební skupiny.....	24
4.7	Kurzy Alfa.....	24
5	KOMUNITNÍ CENTRUM.....	25
5.1	Geneze vzniku a výstavby komunitního centra.....	25
5.2	Hodnocení a význam komunitního centra.....	33
5.3	Hodnocení jednoty farnosti z pohledu farníků.....	38
6	POUŽITÉ METODY ZJIŠŤOVÁNÍ.....	39
6.1	Místní prameny.....	39
6.2	Publikace a internet.....	39
6.3	Metody dotazování.....	40
7	ZÁVĚR.....	41
	Přehled použitých zkratk.....	44
	Seznam literatury.....	45
	Přílohy.....	47

1 ÚVOD

V posledních dvaceti letech členitá a velmi zajímavá historie této farnosti jak v oblasti jejího vedení, výstavby nového centra s liturgickým prostorem, tak i v ohromném nárůstu počtu obyvatel v této lokalitě přímo volá po shrnutí a alespoň základním popisu tohoto vývoje.

Záměrem autora této práce je ukázat, jaký vliv na farnost má osobnost faráře, umístění farnosti a její dispozice.

Když se po roce 1989 začalo umožňovat to, o čem se dříve mohlo nechat jen zdát, začalo se mnoho farností zabývat otázkou výstavby nového kostela či kaple ve svém okolí.

Jedním z míst, kde taková myšlenka vznikla, byla také farnost svatého Jakuba Staršího v Praze Stodůlkách.

V roce 1990 se začala osídlovat první část sídliště Nové Butovice na Jihozápadním městě. Místní katoličtí křesťané se spolu postupně seznamovali a dokonce začínali vytvářet malé společenství. Vzhledem k tomu, že sídliště se jmenuje Nové Butovice, domnívali se většinou, že patří do farnosti při blízkém kostele svatého Vavřince v Butovicích¹ – kde se také část z nich spolu poprvé setkala.

Prvním důvodem scházení a posléze pevným stmelěním společenství v butovických

¹ Myšleno ve „starých“ Butovicích, katastrální území Jinočice. Kostel sv. Vavřince je vyznačen na přiložené mapce. Je zde vidět, že v době, kdy nestálo KCP byl nejbližším kostelem pro obyvatele tehdy obydlené části Nových Butovic.

rodinách byla modlitební setkávání svolávaná za účelem konání společných proseb za velmi vážně nemocného novorozeného člena farnosti. Po jeho uzdravení se však toto malé společenství setkávalo dále. Na jednom ze setkání vyslovil nahlas jeden farník, Karel Vostárek, touhu několika místních křesťanů, postavit zde nový kostel.

Vznikalo množství dříve neočekávaných otázek, například o vzniku nové farnosti, případně kvazifarnosti.² Protože v církvi je nutná jednoznačná příslušnost, bylo nutné rozhodnout, o jaký typ farnosti se bude jednat³. Bylo nutno mít na zřeteli všechna potřebná hlediska, například to, že farnost má právo zřídit, zrušit nebo změnit diecézní biskup⁴ i jaká bude budoucí zalidněnost věřícími a další drobné či velmi závažné věci.

Po nějaké době vzniklo Veřejné sdružení katolických věřících pro vybudování církevního společenství a jeho střediska v Praze - Nových Butovicích, jehož zakládajícími členy byli křesťané žijící v jižní (tehdy jediné dostavěné) části Nových Butovic. Činnost tohoto sdružení byla definována stanovami, ve kterých bylo mj. uvedeno, že prostředky či nemovitosti, které získá či vybuduje, předá farnosti. Sdružení podle can. 312 §1 odst 3 CIC schválil a zřídil pražský arcibiskup. Členství mohli nabývat i katoličtí věřící z jiných farností, převážně se však jednalo o místní občany.

Celou existenci sdružení samozřejmě provázely problémy. Potíže s pozemkem, častá jednání s arcibiskupstvím, s místními úřady. Co však bylo překvapující, vznikaly i problémy uvnitř farnosti. Ukázalo se, jak pluralita názorů může mít motivační i destruktivní účinky.

2 Dále viz farnost, pojem: kapitola 3.1

3 Srovnej: GÓRECKI Edward: Církev se uskutečňuje ve farnosti, Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1996, str.11

4 Viz kán. 515 §2.

1.2 Vliv politiky na situaci v církvi v letech 1985 – 2005

V letech osmdesátých začalo určitým způsobem docházet k uvolňování tuhé atmosféry, což se projevovalo jednotlivými veřejně viditelnými akcemi. První z takových velkých akcí byla velehradská pouť v červenci roku 1985.

Když se v církvi rozhodlo o zahájení příprav na oslavu tisícího výročí úmrtí svatého Metoda, které připadlo na rok 1985, zaslal František kardinál Tomášek dopisem v únoru 1984 pozvání k účasti papeži Janu Pavlu II. Předpokládalo se sice, že zcela jistě papež nepřijede, ale svým způsobem mělo to pozvání velký význam. Přijel alespoň papežský vyslanec a dala se do pohybu celá řada akcí, mimo jiné vytvoření petice se žádostí o oficiální pozvání papeže. O dva měsíce později zaslal pan kardinál dopis místopředsedovi vlády, kde informoval o přání věřících, aby papeže pozval, a oznámil, že už ho pozval. Celá pouť měla obrovský ohlas a odezvu i mimo českou církev.

Další podstatnou akcí byla petice, jejímž autorem byl Augustin Navrátil. Ta byla zveřejněna v lednu 1988. Obdivuhodný však byl i dopis pana kardinála, oslovující všechny katolíky.⁵

Petice se začala poměrně rychle rozšiřovat a díky průvodnímu dopisu kardinála Tomáška měla velká část kněží odvahu vyzvat k jejímu podpisu i veřejně v kostele. Shromáždilo se tak během půl roku do té doby těžko představitelných 500.000 podpisů.⁶

Socialistické zřízení v Československu postupně uvolňovalo svá klepeta, což bylo do

5 Text dopisu:

V Praze 4. ledna 1988

Není žádným tajemstvím, že na moje vícekrát podané žádosti na příslušná místa státní správy v záležitostech hlavních požadavků Církve u nás, dosud nedostal jsem žádnou odpověď.

Poněvadž naprostá většina členů Církve jste vy věřící, proto je velmi vážnou povinností Vašeho svědomí, aby byl slyšen na příslušných státních místech Váš hlas: "Podněty katolíků k řešení situace věřících občanů v ČSSR" s 31 body návrhů, jak je třeba řešit současné problémy, které existují mezi státem a Římskokatolickou církví. Rozšiřování a podepisování uvedené petice je v souladu s naší ústavou a ostatními našimi platnými právními předpisy, a jsou o ní informovány státní a stranické orgány.

Velmi důrazně připomínám, že zbabělost a strach jsou nedůstojné opravdového křesťana.

V tom duchu jsem s Vámi a zcela srdce Vám žehnám

Váš František kardinál Tomášek, arcibiskup pražský a metropolita český.

6 OPATRNÝ Aleš: Kardinál Tomášek a pokoncilní proměna pražské arcidiecéze: Kostelní Vydří: KNA, 2002

určité míry vidět i na tom, že se podařila další dosud nemyslitelná věc, a to umožnění cesty asi deseti tisícům osob na slavnostní svatořečení blahoslavené Anežky Přemyslovny v Římě. Rychlý spád událostí měl poté charakter určitého souboje církve a mocenských kruhů totalitní společnosti, kdy 12. listopadu bylo svatořečení v Římě a 20. listopadu se kardinál Tomášek vrátil do ČSSR. (Pro něho měl P. Oto Mádr připravené prohlášení k národu, které kardinál ztvrdil). Totalitní mocí byla prostřednictvím Československé televize připravena reportáž, kde kardinál vypadal jako ten, kdo o situaci nic neví, a proto si vyžádal od Tomáše Halíka přípravu ostrého textu, pro přečtení na závěr bohoslužby v sobotu 25. listopadu. Bohoslužbu za Anežčino svatořečení přenášela tehdejší státní televize a Tomášek v přímém přenosu řekl: *„napsal jsem vám poselství a za každým jeho slovem stojím. V této důležité hodině zápasu za pravdu a spravedlnost v naší zemi stojím já i celá katolická církev na straně národa!“*

Situace v následujících letech se vyvíjela poměrně rychle. Od začátku akademického roku 1990/91 došlo k opětovnému ustanovení dvou teologických fakult. V Praze byla obnovena činnost teologické fakulty, odsunutá v padesátých letech do Litoměřic, fakulta byla znovu přijata do svazku univerzity a nese od té doby název Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Současně byl zřízen Arcibiskupský kněžský seminář v Dejvicích, v budově, kterou opustila do té doby zde sídlící redakce časopisu Otázky míru a socialismu.

Závěrem roku 1989 byl jmenován P. Vladimír Rudolf informačním referentem arcibiskupství. V krátké době začal také Československý rozhlas pravidelně vysílat přímé přenosy z nedělních bohoslužeb.

1.3 Pastorační návštěva papeže Jana Pavla II.

V dubnu roku 1990 byla dalším krokem, který podpořil změny církevní situace, návštěva papeže. *„Studujte bedlivě to, co o službě biskupů v církvi říká Druhý vatikánský koncil a celá katolická tradice. Vaším prvním úkolem je evangelizace, hlásání víry, povinnost učit“*, řekl tehdy. Dále vyzýval k lepšímu vzdělávání kněží i laiků a k tomu, že biskupové musí chránit svou svobodu i nezávislost, ale přitom spolupracovat s občanskou společností. Za úkol dal biskupům vypracovat jasné pastorační plány.

2 HISTORIE FARNOSTI

2.1 Vznik farnosti

Na místě starého kostela ze 13. století byl před sto lety, přesněji 11. října 1903 vysvěcen současný kostel svatého Jakuba Staršího. V té době byly Stodůlky vesnicí obklopenou poli a lesy, vzdálenou asi dvě hodiny chůze od hranice Prahy.

Jméno Stodůlky pravděpodobně pochází od slova stodola,⁷ jak je také uvedeno v místní, tzv. Vlasákově kronice.

2.2 Geografické vymezení celé farnosti

Kostel sv. Jakuba Většího se nachází v centru starých Stodůlek.

Komunitní centrum svatého Prokopa bylo postaveno téměř na rozhraní katastrální části Stodůlek a Jinonic, spadá však kompletně do farnosti Stodůlky, na rozdíl od nedalekých Jinonic, patřících do farnosti Hlubočepy. Obě farnosti patří do II. Pražského vikariátu⁸

Prapůvodní centrum farnosti se nachází na severní straně návsi původní vesnice, zmiňované již v roce 1159. Současný kostel pochází z roku 1903.⁹ Byl postaven pseudogotickém slohu. K farnosti náleží také kostel svatých Jana a Pavla v Krtni z dvanáctého století a kaple Nalezení svatého Kříže. V těchto sakrálních stavbách však prakticky neprobíhá pastorační činnost.

7 PROFOUS Antonín: Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny: ČSAV Praha 1947

8 Katalog pražské arcidiecéze – II. Pražský vikariát:

[https://katalog.apha.cz/web/katalog_detail.php?sablona_soubor=detail/vikariaty_detail.xml¶metry\[vikariaty\]\[id\]=2.\(30.3.2007\)](https://katalog.apha.cz/web/katalog_detail.php?sablona_soubor=detail/vikariaty_detail.xml¶metry[vikariaty][id]=2.(30.3.2007))

9 Srv. tzv. Vlasáková kronika – místní obecní kronika z 20. století. Archiv městské části Praha 13.

2.3 Historie farnosti sv. Jakuba

V úplném začátku desetiletí historie stodůlecké farnosti kterou zde zmiňujeme, v roce 1985, byl správcem ve farnosti P. Václav Filip (†1990), docházející z Ořecha. Po dobu svého správcovství zde i mimo jiné pečlivě a úhledně vedl matriční knihy.

Po svědectví písemně zachovaného díky časopisu Zprávy od Jakuba, byly pro tohoto kněze skutečně a opravdově velkým svátkem Velikonoce, kdy všechny čtyři kostely - Ořech, Řeporyje, Stodůlky, Krteň - čekaly na tuto událost. Jeho motocykl musel být v pořádku, aby faráře včas dovezl na všechny bohoslužby. Jeho svědomitost byla velká. Roucha byla pečlivě složena, měl dvoje. Přípravy na Svatý týden a Velkou noc vzkříšení znamenaly velké duševní ztišení. Do pozdních nočních hodin pečlivě, slovo od slova, nazpaměť připravoval kázání na každou bohoslužbu. S úctou vítal každého na svátost smíření. Na Velký pátek, pravidelně v poledne, v doprovodu jednoho ministranta, se tiše modlil před pamětní deskou Jindřicha Šimona Baara, před pomníkem padlých bojovníků světové války v Ořechu, a pak šel na hřbitov v tiché modlitbě za všechny zemřelé v jeho farnosti. Na Bílou sobotu a celé velikonoční svátky zářily všechny čtyři oltáře.¹⁰

V srpnu 1985 byl místo P. Filipa jmenován administrátorem P. Alois Kánský, který dojížděl z Břevnova. Díky němu zde probíhala pastorační činnost formou bohoslužeb slova pro děti.

Po obnovení legálního řeholního života zde našli útočiště benediktini, kteří se vrátili z emigrace, a čekali, až se jim uvolní břevnovský klášter. Zůstali na faře až do roku 1991, kdy se přestěhovali do svého kláštera na Břevnov. Až do příchodu nového faráře vykonávali duchovní správu Stodůlek převážně oni. Byl to zejména P. Jan Kohl, P. Alois Pernička, ale i např. současný břevnovský převor P. Prokop Siostronek.¹¹

Začátkem skutečné a systematické pastorační péče byl však až příchod P. Stanisława Gory v roce 1992. Ten uvedením do úřadu získal a přebral všechna práva a povinnosti vůči svěřené farnosti¹² a díky jeho charismatu vlídnosti, radostnosti, veselosti i díky jeho optimismu

10 Zprávy od Jakuba č.4, 9.4.1997, str.4,5 – svědectví L. Dobiáše

11 BASTL Ondřej: Z dějin stodůlecké farnosti, Praha: Portál 2003

12 GÓRECKI Edward: Církev se uskutečňuje ve farnosti, Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1996, str.36

a lásce k lidem ve farnosti ho naprostá většina lidí vzala za svého a ochotně se účastnila jeho práce. Mnoho lidí, kteří jezdili dříve do různých kostelů v Praze, si našlo ve Stodůlkách svého faráře. Určitým způsobem navázal na pastorační tým, že se opět začaly konat bohoslužby se zaměřením na zapojení dětí. K tomuto účelu velice dobře využíval české i polské dětské písně. Často zpíval s dětmi na konci nedělní mše svaté a děti se na tento zpěv velmi těšily.

Díky oživení ve farnosti začaly vznikat různé akce, včetně přednáškových forem setkávání s odborníkem na teologické, věroučné či duchovní téma. Mnozí z těchto odborníků také vyučovali na pražské teologické fakultě.

Další a nový typ pastorační činnosti nastal, když do farnosti přišly sestry z francouzské Kongregace Nejsvětější svátosti v čele se svou představenou Magdeleine Strobl. Vzniklo také několik společenství, která byla rozdělena místně, a několik, která byla pojena jednou spiritualitou. Vzniklo společenství „křesťanů třetího věku“ a od roku 1993 se začaly konat farní tábory. Tehdy uspořádala farnost i pouť do Čenstochové. Již během cesty docházelo k duchovním rozhovorům a dá se říci, že většina lidí ji prožívala skutečně jako pouť, nikoli pouhý výlet.

P. Stanisław Gora začal pořádat pro rodiny s dětmi týdenní letní duchovní cvičení, která se konala pravidelně od r. 1993 .

Těžko dnes rozlišit, kolik akcí vzniklo na přímý popud mnohými neuvěřitelně milovaného faráře Stanisława Gory či kolik jich zorganizovali různí jednotlivci či skupiny farníků na území farnosti sv. Jakuba Staršího. Jisté však je, že těmto akcím nebránil, naopak je podporoval. Nebál se laikům svěřit mnohé úkoly, které v devadesátých letech minulého století byly spíše doménou administrátorů farností a od roku 1994 umožnil, aby bylo pomocí farní rady provedeno rozdělení práce ve farnosti na jednotlivé sekce. Jednalo se o výčet evangelizace, dětskou, dříve narozených, ekonomickou, hudební a výtvarnou, společenskou a charitu.

Aktivity farnosti pokračovaly i v roce 1996. Modlitba živého růžence získávala stále nové členy, nejmladší farníci - děti měly farní karneval. Farnost podnikala i farní výlety pro malé i velké zájemce. Obohacením přípravy na Velikonoce byl například koncert komorního

souboru Quattro Corde, který prezentoval dílo Josefa Haydna¹³.

Při změně farní rady byly ve Zprávách od Jakuba zveřejněny úspěchy minulého období, které ukazovaly, jak farnost roste po všech stránkách. Bylo vyjmenováno například toto: zajištění pravidelného vydávání „Zpráv od Jakuba“, stanovení systému výuky náboženství pro všechny věkové skupiny dětí, pravidelného setkávání a vzdělávání mládeže, rodin, hnutí a dříve narozených, založení Charitní ošetrovatelská služby, zahájení pravidelných bohoslužeb v kostele na Krtni a provedení generální opravy kaple v Hájích, oprava křížové cesty u Jakuba, restaurování hlavního oltáře, generální oprava vnějších omítek a vytvoření bezbariérového vstupu do kostela a další stavebně technické úpravy od vybudování sociálního zařízení až k úpravě farní zahrady.¹⁴

Velkým překvapením pro stodůlecké farníky byl dočasný odchod P. Stanisława Gory na duchovní formaci, která trvala od září 1996 do května 1997. Zastoupil ho mladý, čerstvě vysvěcený kněz P. Mariusz Kuźniar, který přijel dostudovat teologii do Prahy z opolské diecéze. P. Kuźniar krátce po vysvěcení působil u sv. Václava na Smíchově. Při „seznamovací“ návštěvě ve Stodůlkách v červnu 1996 zanechal dobrý dojem.¹⁵

Na podzim 1996 se uskutečnilo další, v pořadí již čtvrté setkání starších a nemocných obyvatel JZM.

Podařilo se dokončit opravu kaple sv. Kříže v Hájích, přemýšlelo se i o opravě kostela sv. Jana a Pavla v Krtni. Stávající fara už nedostačovala stále se rozrůstajícím aktivitám a oba kněží neměli dostatek soukromí, proto se uvažovalo o postavení pastoračně - charitativního centra na místě bývalé farní stodoly, která se již postupně vyklízela a připravovala k demolici¹⁶, bránil tomu však nedostatek finančních prostředků.

V září roku 1997 byla vyhlášena farní anketa, která měla pomoci zmapovat život farnosti a přispět k jeho obohacení a prohloubení. Z 580 lístků bylo vráceno pouze 72, ale i z nich vzešlo mnoho podnětných připomínek.¹⁷

13 Srov. BASTL Ondřej: Z dějin stodůlecké farnosti, Praha: Portál 2003, str. 78

14 Zprávy od Jakuba č.7, 31.8.1997, str.3

15 BASTL Ondřej: Z dějin stodůlecké farnosti, Praha: Portál 2003

16 Zprávy od Jakuba č.10, 1.12.1996

17 Zprávy od Jakuba č. 5, 24.5.1998, str.9-10. Uvedené tabulky tamtéž.

Věk	do 20	20–29	30–39	40–49	50–59	60 a více	Celkem
Muži	5	4	12	9	2	2	34
Ženy	3	8	17	8	5	12	53
Dohromady	8	12	29	17	7	14	87

Návštěva bohoslužeb	Muži	Ženy	Dohromady
pouze v neděli	20	21	41
pouze ve všední den	0	0	0
v neděli a 1 všední den	9	21	30
v neděli a více všedních dní	3	11	14

Mám zájem o tyto akce?	Ne	každý týden	2x za měsíc	1x za měsíc	4x za rok	3x za rok	2x za rok	Nějaký zájem
biblické hodiny	44	5	4	29	1	0	4	49%
naučné přednášky (všeobecně)	31	0	3	30	3	0	20	64%
farní knihovna	40	13	8	17	0	0	9	54%
modlitební setkání, adorace	38	9	9	23	1	0	7	56%
duchovní obnovy	40	3	2	6	1	0	35	54%
promítání filmů s náboženskou tematikou	40	1	4	28	0	0	14	54%
výlety pro rodiny	47	0	2	16	7	1	14	46%
využívat faru v Noutonicích	72	1	2	5	1	0	6	17%
zájezdy, poutě	27	1	0	6	0	0	53	69%
společenský večer	31	0	1	6	5	2	42	64%
Jste spokojen(a) s těmito věcmi?	nehodnotím (0)	výborné (1)	spokojen (2)	vyhovuje (3)	nespokojen (4)	hrozná (5)	Průměrná známka	
Zpěv bez hudby	23	7	14	10	19	8	2,23	
Zpěv s varhanami	6	37	33	10	1	0	1,57	
Kytarová hudba	11	45	15	6	5	2	1,46	
Vývěsky, nástěnky	5	33	37	8	3	0	1,66	
Zprávy od Jakuba	2	31	42	9	1	0	1,72	
Interiér kostela	6	61	17	3	0	0	1,20	

V únoru 1997 místní zastupitelstvo obce schválilo výměnu pozemku pro výstavbu centra v Nových Butovicích na Slunečním náměstí. Souběžně s dalšími stavebními akcemi (zejména týkajícími se přestavby fary, jíž by se získaly dva kněžské byty) se podařilo získat souhlas obce s pronájmem nebytového prostoru pro farní šatník v Kociánově ulici.¹⁸

Protože se tehdy v Praze konal Světový kongres rodin, farní rada požádala farníky, aby, pokud to bude alespoň trochu možné, nabídli ubytování účastníkům kongresu.¹⁹

Farníci si stále více uvědomovali svou spoluzodpovědnost za svou farnost. Vyplývá to i z lakonického vyjádření v časopisu Zprávy od Jakuba: „FR bude nadále hledat sponzory na přestavbu fary. S finanční pomocí od arcibiskupství nelze počítat.“²⁰

V nastávajících jarních měsících stodůlecká farnost žila přípravami na návštěvu papeže Jana Pavla II. a věřící byli vyzýváni k co nejhojnější účasti – pro farnost měla tato událost mimořádný význam i v tom, že Svatý otec měl požehnat základní kámen pro křesťanské centrum v Nových Butovicích. To se také stalo v dubnu na Letné, kam s velkým úsilím kámen odvezli členové Veřejného sdružení katolických věřících pro vybudování církevního společenství a jeho střediska v Nových Butovicích.

Na jaře 1997 se vrátil po delší nepřítomnosti P. Gora. Stále zůstal ve farnosti jako kaplan i P. Kužniar.

I v roce 1997 se uskutečnily poutě – tentokrát na Moravu a také do sporného poutního místa Medžugorje, kde se údajně zjevuje Matka Boží. Dříve narození opět putovali do Monínce, kde se jim věnoval P. Gora, a v říjnu také proběhlo v pořadí sedmé setkání nemocných a starších spoluobčanů. V létě 1997 byl P. Gora jmenován vikářem II. Pražského vikariátu.²¹

18 Později tento souhlas odvolala v reakci na averzi nájemníků předmětného domu (viz následná výroční zpráva farní charity: Zprávy od Jakuba) – což jen dokresluje situaci ve společnosti osm let po změně státního zřízení – pozn. autora

19 Viz zápis ze zasedání farní rady dne 4.2.1997

20 Zprávy od Jakuba č.3, 16.3.1997, str.2

21 BASTL Ondřej: Z dějin stodůlecké farnosti, Praha: Portál 2003

Na jaře roku 1998 vzbudil velkou pozornost – místy i emoce – odchod stávajícího administrátora do dobříšské farnosti. Mnozí věřící nesli těžce tuto ztrátu, s níž se nakonec museli vyrovnat. Nepochybné je, že stodůlecká farnost vděčila za svoje vzkříšení právě tomuto knězi, který se ukázal jako skutečný kněz – služebník, který přijal svoji práci jako skutečné povolání. O to těžší situaci měl P. Mariusz Kuźniar, který ho vystřídal ve funkci faráře (od 1. prosince 1999), neboť každý ho srovnával s jeho předchůdcem a mnozí nebyli ochotni ho akceptovat stejně jako P. Góru.²²

Členka farnosti, která na popud stodůleckého kněze byla hybnou silou při založení občanského sdružení Betel (Dům Boží), celou farnost informovala o jeho vzniku. Betel by měl vůči státu zaštiťovat aktivity pro děti a mládež, aby bylo možno získávat granty ministerstva kultury, atd.²³

Ve farnosti se tou dobou důsledně řešila otázka tzv. dětské mše svaté v neděli. Otec Mariusz Kuźniar tlumočil námitku P. Slavíka, že tato mše je zaměřena na poměrně úzkou skupinu nejmladších dětí, a tak je opomíjena formace ostatních věřících. Byly zde předloženy určité návrhy, zda děti na kázání neodvádět do jiných prostor, kde by byla promluva pro ně nebo zda nepřeložit dětskou mši na nějaký den v týdnu a v neděli jim vyhradit pouze část kázání.²⁴

Po vysvěcení na kněze byl jáhen František Masařík, který zde mezitím působil, přeložen do jiné farnosti. Místo něho dostaly Stodůlky nového jáhna – Jaroslava Krajla, který se ve farnosti věnoval převážně práci s mladými. Na JZM začalo už také konkrétními akcemi působit občanské sdružení Bét-el, které zajišťovalo aktivity pro děti a mládež, činnost tak potřebnou v převážně sídlištní části Prahy.²⁵

Velká pozornost byla ve farnosti vždy věnována katechezi mladších dětí. Pro mladší děti byl zřízen základní katechetický kurs, doplněný speciální přípravou na svátost smíření a první svaté přijímání. Katecheze starších dětí probíhala spíše formou společenství. Přípravě

22 Srov. tamtéž

23 Viz poznámka 25, psáno také Bét-el

24 Zápis z jednání farní rady ze dne 5.10.1999 – archiv farnosti Sv. Jakuba Staršího ve Stodůlkách

25 BASTL Ondřej: Z dějin stodůlecké farnosti, Praha: Portál 2003

děti se věnovala celá řada dobrovolníků z farnosti, v knize o historii stodůlecké farnosti jsou uvedena i konkrétní jména.²⁶

V roce 2000 do farnosti přišel nový jáhen, Pavel Semela z Vršovic. Farníci si brzy všimli jeho schopností a obdarování a dokonce se několik z nich obrátilo na konzistoř se žádostí, aby zde Pavel zůstal jako farní vikář. To nebylo možné splnit a místo něho do farnosti přišel v červenci 2001 P. Josef Ptáček.²⁷

3 POJMOVÉ VYMEZENÍ

3.1 Pojem farnosti

Pro vyjádření pojmu farnost v její současné podobě, je nutno zmínit, že se jedná o složenou skutečnost sociologickou, teologickou, právní, apod.²⁸ Je prostorem, kde se věřící shromažďují a spolužijí. Nemusí se jednat o území teritoriální, jako tomu bylo dříve, kdy každý patřil do určité farnosti podle místa svého bydliště vždy a všude. Rozhodně by ale každý měl někam patřit.²⁹ Jak uvádí Majka, farnost je společensko lidskou skutečností,³⁰ což je patrné i z celého pohledu na vývoj farnosti zde popisovaného.

Slovo farnost, které pochází z řeckého slovesa *paroikew*³¹, vyjadřuje přebývání křesťanů v „cizí“ zemi, neboť jejich vlast je u Boha. V současné právní terminologii to je „natrvalo zřízené společenství křesťanů v místní církvi“³², svěřené pod vedením biskupa do pastorační péče faráři.

I když se často mluví o farnosti a o plnění jejích úkolů tak, jako by úkoly farnosti byly úkoly faráře, je podle Edwarda Góreckého v novém teologickém chápání tento přístup

26 BASTL Ondřej: Z dějin stodůlecké farnosti, Praha: Portál 2003, strana 81

27 Nynější správce webu www.knez.cz – pozn. autora

28 Srv. GÓRECKI Edward: Církev se uskutečňuje ve farnosti, Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1996, str.7.

29 Srv. NEUGEBAUER, Jaromír: Farnost dnes a zítra: (vydání dle internetového vyhledávače Google.com ze dne 1.3.2007 a také www.pastorace.cz)

30 Majka Józef:

<http://209.85.135.104/search?q=cache:2CMcKj2IB9wJ:www.stp.uksw.edu.pl/index.php%3Fop%3D2%26go%3D2+Majka+J+teologick%C3%A9&hl=cs&ct=clnk&cd=9&gl=cz> (20.2.2007)

31 TICHÝ Ladislav: SLOVNÍK NOVOZÁKONNÍ ŘEČTINY, Olomouc: Mgr. Jiří Burget, 2001, str.131

32 KKP, kán. 515§1, Praha 1994

jednostranný a neudržitelný. Situace uplynulých let ve stodůlecké farnosti to potvrzuje.

Farnost je *comunnio věřících*, v němž se církev uskutečňuje. Jednání, činnost, konání jednotlivých farníků ve společné jednotě s Bohem a mezi sebou navzájem je reakcí na Boží výzvu prostřednictvím Ježíše Krista v Duchu svatém. Z toho vyplývá, že kerygmatickou povinností není vázán pouze farář, ale že k ní jsou povoláni i laici. Protože každý křesťan participuje na Kristově kněžském, prorockém a královském úřadě, je farnost tím nejvhodnějším prostředím pro zapojení laiků do trojího úkolu církve³³ při veškerém uvědomění si spoluzodpovědnosti a nutnosti vstřícné spolupráce.

Pastorační úkol faráře ve farnosti vychází z pastorální teologie, která jako vědecká disciplína existuje od roku 1778. Cílem zaváděné disciplíny byla teoretická příprava nositele úřadu pro pastorační činnost zohledňující zájmy státu.³⁴ Dnes ale pastorační práce není jen předáváním víry, nýbrž předkládáním víry za předpokladu, že je doprovázena spirituální vnitřní evidencí (průhledností a pevností) a osobní volbou (duchovním rozlišováním). Pojem předávání víry je zaměřen více dovnitř církve, pojem předkládání víry se týká církve i světa. Vnitřní síla budoucí církve je spojena s osobními vazbami, které je třeba divinizovat, ale i humanizovat.³⁵

V Praze, kde je mnoho farností, chodí lidé do kostela podle svého uvážení a často ani nevědí, který kostel je jejich farní. Důvody pro docházení jinam mohou být rozličné, osobnost faráře, společné slavení posvátné liturgie se svými známými a blízkými, přestěhování, apod.³⁶

V souvislosti s dojížděním do KCP je dobré připomenout, že farnost nemůže být definována pouze teritoriálně, protože tento princip v rámci diecéze vytváří nerovnoměrná kritéria a disproporce z hlediska kvality a kvantity pastorační práce. Dnes je věřící křesťan veden k tomu, aby hledal společenství osobně. Mobilita dnešních lidí (a v rámci pražské diecéze obzvláště) je fenomén úzce související se změnami demografického chování, schopností rychle se adaptovat v nových podmínkách. Souvisí s konceptem osobní kariéry v otevřené

33 GÓRECKI Edward: *Církev se uskutečňuje ve farnosti*, Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1996, str.79

34 Srv. KRISTIAN Alois: *Schéma dějinného vývoje pastorální teologie*, [www:kpt.ora.cz/documents/dejinyptolomforum.htm](http://www.kpt.ora.cz/documents/dejinyptolomforum.htm) (14. 2. 2005).

35 Srv. AMBROS Pavel: *Pastorační činnost a zbožštění*, Velehrad, Olomouc: Refugium, 2000, str. 49-73

36 Srovnej: NEUGEBAUER Jaromír: *Farnost dnes a zítra* - předmluva: http://www.pastorace.cz/index.php?typ=texty&sel_char=&sel_tema=74&sel_podtema=411&sel_text=662 (1.2.2007)

společnosti, kterou věřící člověk musí spojovat i se schopností žít svou vírou ve společenství věřících.³⁷

V Praze existují různé typy farností. Překračují své hranice a stávající se osobními či ideovými farnostmi. Není to pouze proto, že slábnou vazby s původní farností jako bydlištěm. Důvodem je vznik nových vazeb na duchovně orientovaná centra, události a iniciativy, v nichž mohou žít své křesťanství hodnověrněji. V tomto pohledu se může takovým centrem stát KCP, a to bez jakékoliv snahy se oddělovat od původní farnosti.

Takové otevřené podoby pastorační práce přináší ještě jiné naděje: hledající člověk se může v těchto strukturách lépe, snadněji a zcela ztotožnit s církví.

Často základem zaměření se na určité napojení na danou farnost mohou být prozaické důvody, v případě KCP třeba dostupnost. Ve srovnání návštěvnosti bohoslužeb v naší farnosti je vidět, že více lidí než k Jakubovi chodí spíše na nedělní mši do KCP – přímo na stanici metra Hůrka.³⁸

3.2 Pojem pastorační práce

3.2.1 Pastorační práce ve farnosti

V počátcích pastorační činnosti (z období, na něž je tato práce zaměřena) měl veškerou zodpovědnost na svých ramenou místní administrátor. Pomoc farníků spočívala ve výkonech spíše konkrétně praktických a jednodušších. Významnější pomoc nastala v době, kdy při uvádění dokumentů Druhého Vatikánského koncilu do života byli jmenováni pastorační asistenti. Vývoj obsahu funkce pastoračního asistenta je ve stodůlecké farnosti také znatelný a je zřejmé, že úkoly, které vyplývají ze specifík daného místa i možností, které poskytuje, jsou často splnitelné jen za mimořádného úsilí jak fyzického, tak duševního. Chápání obsahu pojmu „pastorační asistent“ však není vždy zcela relevantní.

V roce 2002 se místní farnice v rámci své diplomové práce zabývala mimo jiné výzkumem pochopení pojmu pastorační práce a pastoračních metod ve farnosti Stodůlky.

V dotazníku byli respondenti žádáni o odpovědi na otázky - jak rozumí pojmu

37 AMBROS Pavel: Teologicky milovat církev, Velehrad: Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2003

38 V době zpracování této práce zde hraje roli i dostatečné množství parkovacích míst v blízkosti KCP

pastorace, které způsoby pastorace jsou podle jejich názoru efektivní, na koho je pastorace zaměřena, zda znají konkrétní programy připravované ve farnosti a podobně.

Z vyhodnocení vyvodila diplomantka závěr, že farníci chápou širší pole působení pastorace, než je jen udílení svátostí. Málokdy však respondenti zmiňovali pastorační péči o jiné osoby než věřící. Nebezpečí většina viděla v možném rozdělení či rozptýlení sil farnosti. Nejzmiňovanějším programem byly kurzy Alfa, setkávání maminek a večery pro ženy.³⁹

3.2.2 Pastorace a česká církev

Česká církev ve své pastorační práci prožila v posledním desetiletí tři fáze:

- explozi pastorační činnosti
- postupnou únavu a vyčerpání
- hledání opravdu vhodných forem činnosti pastorace

Došlo a stále dochází ke konfrontaci uvnitř církve i s církvemi sousedních zemí, zejména západních.

Církev se konfrontovala sama ze sebou, s bouřlivým vývojem společnosti a církví na Západě a často se potácela mezi paradoxy zůstat stranou nebo hledat krajní alternativy. Často se nekriticky vnášely do českého prostředí zahraniční pastorační instrumenty či vzory. Zkušenostmi se došlo k tomu, že lze definovat pastorační sváteční, či speciální, obě obsahují pravidla a zákonitosti bez omezení plné svobody Boha v jednání s člověkem.⁴⁰

Pastorace se zabývá každodenním, všedním životem s předvídatelnými činnostmi, které se stále opakují. Smyslem je uchování a rozvíjení života jednotlivců skupin i společnosti. Všednost (přesněji každodennost) má svoji jasně vymezenou dobu, pravidelnost, stereotyp, je tvořena běžnými rozumovými vědomostmi a užívá spíše hovorový jazyk. Každodenní život je srozumitelný, neklade otázky, je člověkem ovládaný. Hlavní úlohu mají vztahy a komunikace, jež se prožívá v "mikrosvětech", majících pro člověka smysl. Rutinní aktivity nejsou reflektovány, dokud se neobjeví hraniční situace, která vyvede

39 VLČKOVÁ Magda: Nové formy praktické teologie v rámci farní pastorace, Diplomová práce, Praha: KTF UK 2002, str. 70-74

40 AMBROS Pavel: Teologicky milovat církev, Velehrad: Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2003

člověka z rovnováhy.

Základní podmínkou pastorače je přirozený postoj nezpochybňující existenci člověka v jeho prostředí. Pastorače by byla nemožná bez toho, že by neexistovali ve stejném světě jiní lidé, o nás obdobně smýšlející. Svět se svou historií je nakupením všech předchozích zkušeností, souborem vědění a poznání disponibilního pro daného jednotlivce. Pastorače je založena na zásobě vědění, které je člověku neustále k dispozici a na základě těchto poznatků člověk typizuje skutečnosti a interpretuje jednání minulé i současné, své i cizí. Jako známé člověk hodnotí momentálně zakoušené na základě těchto poznatků právě tehdy, když nastává nová situace.

Pastorače začíná tam, kde jsme schopni odstoupit od každodenního života jako sociologického fenoménu, vnímat jej jako stav nitra a reflektovat ho s přihlédnutím ke zkušenosti církve na základě reciprocity perspektiv.⁴¹

4 FARNÍ SKUPINY A SKUPINKY

4.1 Skupina charismatické obnovy

Na počátku roku 1997 se začaly ve Zprávách od Jakuba představovat různé skupiny farnosti. Jako první to byla skupina charismatické obnovy, mezi dalšími pak společenství rodin od svatého Jakuba a společenství věřících rodin ze Stodůlek. První skupinka, která tehdy měla přibližně sedmnáct členů, byla představena jejím vedoucím. Napsal o ní to, že se na každé setkání všichni těší, ale přesto někteří pocítili potřebu scházet se v užším kruhu, kde by byl dán větší prostor modlitbě. Hledali prostor pro živý rozhovor s Bohem a potřebu pozvat Ducha svatého do života, věnovat Pánu více svého času a tak se k němu přiblížit. Někteří absolvovali „obnovu v Duchu svatém“ v Pastoračním středisku Pražského arcibiskupství a výsledkem bylo mimo jiné i to, že začali pocíťovat touhu po častější a hlubší modlitbě ve společenství. Proto vznikla malá, původně šestičlenná skupinka, scházející se na tzv. mezisetkáních. Neměli jasnou představu, jak by mělo první setkání vypadat, ale zcela spontánně začal večer chválami Pána Boha - tak je tomu i při každém novém setkání. Chválí tedy Pána

41 Srov. tamtéž

slovy i písněmi, děkují a nakonec přidávají prosby. Neobvyklá není ani přímluvná modlitba za konkrétního přítomného člověka (i s vkládáním rukou). S odstupem určitého časového období členové řekli, že ohodnotili setkání velmi kladně a přínosně. Tato skupinka se prezentovala jako otevřená pro další věřící, dokonce nabídla pomoc i dalším společenstvím ve farnosti s podobným či jiným zaměřením.⁴²

4.2 Chrámový sbor

Druhým společenstvím, které bylo ve Zprávách od Jakuba představeno, byl farní pěvecký sbor. Jeho tehdejší regenschori zdůraznila, že se duchovní hodnoty snoubí s projevy v architektuře, malířství, sochařství a hudbě a že každé umělecké dílo působí na člověka a že se nediví, že věřící lidé mají k umění kladný vztah.

Jistým zdrojem uvolnění se nejen pro tento sbor stala také hudba provozovaná při církevních obřadech. Hudba jako velký Boží dar pomáhá člověku k vyjádření smutku v jeho těžkých chvílích. Součástí liturgie jsou zpívané texty doprovázené varhaníkem, který přináší nemalou oběť, ale v současné době mají místo na kůrech také mladí interpreti moderní elektronické hudby.

Radost z kreativní činnosti plnila členy tohoto pěveckého souboru, když se snažili oživit a obohatit liturgii v průběhu celého roku. Toto amatérské sdružení hudebních nadšenců bylo založeno již v roce 1988 jako dětský sbor pod vedením jednoho z místních farníků, který díky svým obdarováním a schopnostem hrát na mnoho nástrojů přilákal k sobě hrstku školních dětí, která se v době totality scházela v bytě. Když se poté v roce 1990 tento člověk odstěhoval, dětem se dále věnovala Andělka Pavlová. Ze sboru dětí se stal tehdy spolek smíšený: děti plus rodiče.

Od roku 1995 ale sbor získal do svého čela nového odborníka v tomto odvětví, jehož zásluhou se dále pozvedla hudební úroveň, upravil repertoár a stal se smíšeným pěveckým sborem složeným asi z patnácti členů ve věku od 16 do 70 let, utvořil malou zpěváckou rodinu uvnitř farnosti. Při týdenní periodě zkoušek se podařilo připravit vhodné krátké skladby k liturgii k provedení čtyřikrát až pětkrát ročně. Členové sboru si velmi vážili svého sbormistra i pochopení jeho manželky a rodiny, která tvořila zázemí a podmínky pro trvalou

42 Zprávy od Jakuba č.1, 12.1.1997, str.4

přípravu na zkoušky. Tento regenschori získal také osobní kontakt se současným hudebním skladatelem Stanisławem Jelínkem, který složil i žalmy přímo pro tento sbor.⁴³ Představení farního pěveckého sboru bylo doplněno ještě v roce 2000 dalšími členkami sboru. V té době, sbor zpíval pod vedením Jany Halbychové ve dvaceti šesti členné sestavě a měl již velmi široký repertoár.⁴⁴

4.3 Veselá společnost

Dalším, kdo se představil, byla divadelní skupinka s názvem Veselá společnost, která se v době představení, tj. v roce 1999, scházela v Kociánově ulici ve Stodůlkách, převážně jednou týdně. Vznikla na přelomu let 1992 a 1993 jako pantomimická skupina při farnosti sv. Václava na Smíchově. Bylo to v rámci akce, kdy vznikaly při tehdejších velkém smíchovském společenství skupinky služeb. Kromě malých pantomim, které se hrály při setkáních společenství, poprvé nastudovali liturgickou hru Pašije, kterou hráli při mších v době Květné neděle a Velikonoc v roce 1993.

Pak následovaly zase různé menší misijně zaměřené pantomimy až před Vánocemi roku 1993 se objevila mluvená hra Daleká cesta do Betléma. Jako další velká mluvená hra následovala až Křížová cesta z roku 1995. Mezi tím hráli různé pantomimy, ať přejaté nebo vlastní. Další výraznější pantomimou byla pantomima Zeď objednaná pro prezentaci České republiky na kolokviu evropských farností, které se odehrávalo v Praze v červenci 1995. Na vzniku této pantomimy se podílela také chodovská farnost a stala se příležitostí k seznámení členů skupinky s tehdejším jáhnem Mariuszem Kuźniarem, jehož pozdější přechod ze smíchovské farnosti do Stodůlek se stal základem pro další spolupráci.

Členové se od počátečních dob několikrát výrazně obměnili. Věková skladba nepřekročila třiadvacet let.⁴⁵

43 Zprávy od Jakuba č.1, 25.1.1998, str.8

44 Srovnej Zprávy od Jakuba č.12, 3.12.2000, str.5

45 Zprávy od Jakuba č. 9, 5.12.1999, str.9

4.4 Betel

Na podnět administrátora farnosti byly podniknuty kroky k založení občanského sdružení, které se stalo pomocnou rukou pro aktivity pořádané členy farnosti. Stanovy tohoto sdružení, které nese název Bét-el, což znamená v hebrejštině Dům Boží, byly zaregistrovány dne 25. 10. 1999 na ministerstvu vnitra. Tímto datem se tedy začala existence tohoto sdružení. Zakládajícími členy byly tři farnice (ženy, respektive dívky z místního sídliště) a místní farář. Sdružení působilo při financování aktivit nově vzniklého Komunitního centra sv. Prokopa v Butovicích i při podpoře aktivity dětí a mládeže prezentované ve farnosti.

4.5 Eucharistické společenství mládeže

Toto společenství spolu s představenou sester Kongregace Nejsvětější svátosti prezentovala Mgr. Ivana Vostárková. Jako výchovné a apoštolské církevní hnutí vzniklo roku 1962 na popud papeže Jana XXIII., aby nahradilo hnutí Eucharistická křížová výprava, působící od roku 1915 v rámci Apoštolátu modlitby, založeného Jezuity po roce 1844. Jeho posláním je doprovázet mládež ve věku od 9 do 19 let obdobím dospívání ve víře. Mladým pomáhá najít své nezávislé místo ve společnosti a v církvi.

Toto společenství také učí mladé vyjádřit, co si myslí, a přijmout odpovědnost. Pro vychovatele není snadné naučit je správně jednat. ESM nabízí činnost, která mladým přibližuje Boží Slovo a setkání s Bohem - svědectvím, četbou evangelia, eucharistií, a zároveň přenesením slov v činy. Tato náboženská činnost je dalším bodem pedagogiky ESM- prohlubování víry.

Jedinečnost ESM, které se řídí spiritualitou svatého Ignáce z Loyoly, spočívá v tom, že zve mladé, aby se zastavili a trávili čas se svými vrstevníky a dospělou osobou, aby se naučili vidět, co dostali od Boha a ostatních lidí, aby dokázali shovívavě hledět na to, co učinili jiní i oni sami. Základními pedagogickými pilíři ESM jsou pohled na věci v každodenním životě, návrat k těmto věcem, přemýšlení o nich a modlitba rozhodnutí. Jednou za tři měsíce existuje celodenní setkání, tábory o hlavních prázdninách. V letech představování ve farnosti Stodůlky existovala skupina PLAMÍNEK vedená Ivanou Vostárkovou a sestrou Magdeleine Strobl. Další větve byly sestrami také zmíněny. Překlad a úpravu dětského časopisu PLAMÍNEK zajišťoval butovický farník, který se už předtím v Paříži setkal s animátory ESM osobně. Na letní prázdniny roku 2001 byl touto skupinou připraven projekt

mezinárodního tábora mladých.⁴⁶

4.6 Rytmické hudební skupiny

Posledními, kdo se představoval prostřednictvím velmi oblíbeného a čteného farního časopisu Zprávy od Jakuba, byly rytmické hudební skupinky pod vedením Jirky Kubiše a druhá pod vedením Viktora Kubáta a spol.

První hudební skupinka se dala dohromady kvůli zpestření hudebního doprovodu při mši svaté rytmickou hudbou, bližší zejména mladým křesťanům. Skupina vyrůstala díky velké podpoře jak P. Stanisława Gory, tak i následně P. Mariusze Kuźniara. Skupina během svého působení natočila kazetu „Na stodůlecké mši I.“ s plánem vydat pokračování mši dle rozpisu, který byl vyvěšen na nástěnce v kostele.

Druhá - mladší hudební rytmická skupina měla věkový rozsah od 10 do 24 let. Organizačního vedení se v ní ujal Viktor Kubát. Název vybrali na první pohled podivný - Děsjať parasját. Jejich snahou bylo to, že chtěli potěšit ostatní farníky, ale především Pána Boha. Jednou měsíčně se rozhodli organizovat „Adoraci pořádanou mládeží“.⁴⁷

4.7 Kurzy Alfa

Akce, které byly celou farností považovány za jedny z nejvýznamnějších mimoliturgických záležitostí, byly kurzy Alfa. První běh začal 24.zářím 2001 a proběhlo patnáct setkání, spojených se společnou večeří, přednáškou, diskusí v kroužcích, zábavou, sdílením a modlitbou. Systém evangelizačních kurzů Alfa byl v Anglii promyšlen a ověřen praxí. Vychází z teologicky průkazného objasnění základních zjevených pravd a je důsledně podepřen odvoláními na Písmo. Respektuje vždy rozmanitost návštěvníků těchto kurzů, jejich životní zkušenosti a jejich hledání. Nemanipuluje, ale nabízí cestu a spolupráci a zve ke Kristu. Celé vedení kurzu a jeho pomocníci jsou formováni pro svou práci, aby diskuse v kroužcích, následující po přednáškách, byly otevřené, svobodné a daly možnost výměně názorů. Nabídka společenství a přátelství, pomoci a solidarity lidí zaujala.

46 Zprávy od Jakuba č. 5, 7.5.2000, str.4-6

47 Zprávy od Jakuba č.12, 3.12.2000, str.3-4

Skutečně velký význam pro tehdejší účastníky měl i společný víkend v Monínci u Sedlce.

Začátek těchto kurzů byl však plný starostí a vypětí organizátorů, zejména Zdenky Novákové. Takřka do posledního okamžiku nebylo jasné, kolik lidí se Alfou účastní. Vše se ale zdařilo a sál byl prakticky zaplněn.⁴⁸

Pro to, aby nastartovaný způsob evangelizace běžel správným směrem, bylo výhodné, že se od 1. do 5. července 2002 mohl P. Josef Ptáček účastnit konference o evangelizačních kurzech Alfa přímo ve farnosti Holy Trinity Brompton v Londýně, místě vzniku. Hlavním mottem setkání byla výměna zkušeností o kurzech Alfa a společná snaha o jejich další rozvoj. Informoval farnost o tom, že je důležité si uvědomit, že kurzy Alfa s podtitulem „příležitost prozkoumat smysl života“ jsou především dalším prostředkem sdílení evangelia s nekřesťany, nikoli však jediným, i když efektivním.⁴⁹

5 KOMUNITNÍ CENTRUM

5.1 Geneze vzniku a výstavby komunitního centra

Jak bylo řečeno v úvodu, zhmotnění myšlenky vybudovat duchovní centrum či středisko bylo završeno vznikem Veřejného sdružení katolických věřících pro vybudování církevního společenství a jeho střediska v Praze - Nových Butovicích.

Pokud by tato myšlenka vznikla (a byla takto „zhmotněna“) v jiné části farnosti, je velmi pravděpodobné, že by se s výstavbou počítalo na úplně jiném místě. Mohla by to být Velké Ohrada, která je jakoby odříznuta od všech sakrálních míst ve farnosti, nebo naopak Lužiny či Stodůlky – blíže fary a kostela svatého Jakuba.

Srdcem výše uvedeného sdružení však byli farníci z jižní (první) části Nových Butovic,

48 Zprávy od Jakuba č.1, 13.1.2002, str.2-5

49 Srovnej: Zprávy od Jakuba č.9, 8.9.2002, str.1-2

a proto i prostor pro stavební pozemek byl hledán na tomto místě.

Dnes, když Komunitní centrum svatého Prokopa stojí, si asi nikdo neuvědomuje to prvotní hledání využití stavby. Předpokládaná či uvažovaná velikost byla od malé kaple po obrovské centrum, které v jednom z návrhů nabídl tehdejší starosta a které by se rozkládalo na dvojnásobné ploše, protože obec by poskytla i vedlejší část náměstí, kde nyní stojí oční klinika.

Vše se rodilo ztěžka a rozhodně ne rychle. Na několika setkáních farníků, která se konala již v kostele sv. Jakuba ve Stodůlkách, padly i rozumné argumenty, které byly **proti** výstavbě nového kostela. Jedním z nich byl i názor jednoho farníka, který poukázal na množství církevních staveb v celé republice i v Praze a náročnost jejich údržby a provozu. I z tohoto důvodu bylo rozhodnuto o tom, aby se nejprve provedl návrh aktivit, možností naplně a seznam lidí ochotných nést odpovědnost za různé akce. Podmínkou bylo, aby se nejednalo o prosté přesunutí akcí ze staré fary do nových prostor – jinak by bylo účelnější provést úpravu fary a nestavět novou budovu.

Ohledně výstavby duchovního centra se řešily problémy se získáním vhodného pozemku. Bylo navrženo několik lokalit, nejvýhodnější se zatím jevil pozemek na svahu v okraji Nových Butovic, v blízkosti Jeremiášovy ulice. Forma získání by byla nejvýhodnější výměnou za jiný církevní pozemek. Pokud by to nebylo možné, uvažovalo se o koupi. Jednoznačně byl členy sdružení zamítnut návrh dlouhodobého pronájmu⁵⁰

Obrovským přínosem, který často kladně hodnotil i tehdejší administrátor farnosti, bylo to, že celá koncepce vycházela takzvaně odzdoła. Farář také cítil, že to byla úžasná příležitost pro to, aby lidé mohli podle svých vizí vytvářet podklady pro zbudování nového komunitního domu, a vyjadřoval obdiv těm lidem, kteří se o tuto věc zasadili, i těm, kteří modlitbou či jakoukoliv jinou formou umožnění stavby podporovali.

Jak bylo řečeno, žádná z jednotlivých činností v tomto díle nepostupovala rychle, často s mnohými zdrženými, které nikdo ani nemohl předpokládat. V delší perspektivě se vyskytují rezervy pro změny původních představ a tak tomu bylo i zde. Jedním z významných prvků, který plánování centra poznamenal, bylo přijetí sester kongregace Nejsvětější svátosti do farnosti sv. Jakuba.

⁵⁰ Viz Zápis ze zasedání farní rady dne 5.11.1996.

V době, kdy bylo rozhodnuto o tom, že se centrum bude skutečně stavět, došlo k určité bolestné situaci uvnitř farnosti, a tou bylo rozdělení zúčastněných lidí na dvě frakce.

Určitou část problémů také přineslo předání farnosti mezi P. Stanisławem Gorou a P. Mariuszem Kuźniarem, kdy nebyla dobře vedena komunikace mezi jednotlivými aktéry činností spojených s budováním centra. Ke změně projektu totiž došlo v době, kdy administrátor farnosti byl na přechodném pobytu v Itálii. Byl informován zhruba, orientačně. Jeho zástupce viděl diametrálně odlišně vztah sester Kongregace k plánovanému centru, nechtěl se na ně vázat a také požadovaná kapacita začínala být měněna vzhledem k původnímu návrhu Veřejného sdružení katolických věřících pro vybudování církevního společenství a jeho střediska v Praze - Nových Butovicích, protože se ozývali další zájemci o činnost v tomto centru. Je otázkou, zda se nepromarnil duchovní potenciál Sdružení tím, že mu byla záležitost, kterou mělo ve stanovách,⁵¹ odebrána. Přejít z jedné koncepce do druhé však určitě nebyl proveden dostatečně citlivě, což podle vyjádření některých farníků nakonec i po letech zanechalo u někoho smutek, u někoho bolestnou vzpomínku či trpkost.

Od vytvoření prvního projektu se uvažovalo, že by v objektu někdo trvale bydlel. Velkým úkolem bylo na shánění finančních prostředků na zajištění stavebního projektu, zabezpečení pozemku, včetně všech potřebných povolení. Sdružení se podařilo získat darem 6 milionů korun od farnosti st. Simplitiano v Miláně, které byly původně určeny pro jinou stavbu. Vzhledem k tomu, že Česká republika nebyla tehdy členem Evropské unie, bylo možné požádat o příspěvek německou nadaci Renovabis, která přislíbila dva miliony korun. Dále díky tomu, že se do projektu zapojila i Kongregace sester Nejsvětější svátosti, jejíž tři sestry zde tehdy aktivně působily, přislíbila tato půl druhého milionu korun.

Přípravou projektu Církevního centra byli pověřeni architekti Vladimír Krátký a Petr Kolář. Před tímto rozhodnutím shlédli členové sdružení a další zájemci i situační nákresy dalších autorů, mimo jiné i amerických studentů architektury. V prosinci 1994 byl z dvojice dokonale vypracovaných návrhů vybrán projekt Vladimíra Krátkého. Projekt představil budovu atriového typu o dvou podlažích, ve tvaru písmene U, s vnitřní kaplí se sedmdesáti místy k sezení, bytem pro sestry Kongregace Nejsvětější svátosti a několika dalšími místnostmi pro potřeby pastorační a dalších akcí. Po předložení schváleného projektu byla

51 Jeden z hlavních bodů stanov - tzn. zajištění a výstavba střediska: viz Stanovy Veřejného sdružení katolických věřících pro vybudování církevního společenství a jeho střediska v Praze - Nových Butovicích

podána žádost o stavební povolení a v listopadu 1995 bylo vydáno územní rozhodnutí. V měsíci březnu následujícího roku stavební povolení nabylo právní moci.

Účelem jednání o duchovním centru, které se uskutečnilo v květnu 1997, bylo shromáždění všech hledisek pro následné stanovení dalšího postupu výstavby církevního centra v Nových Butovicích. Předseda Veřejného sdružení katolických věřících pro vybudování církevního společenství a jeho střediska v Nových Butovicích podal základní

4 860 000,00 Kč	dar z Itálie
1 665 000,-Kč (300 000,- FRF)	podle smlouvy s představitelkou řádu
1 876 000,-Kč (100 000,- DM)	přiděleno od RENOVABIS, pokud dodržíme všechny jejich podmínky,

informace o průběhu prací na přípravě dokumentace a stavebního řízení a bylo sděleno, že všechny potřebné podklady předalo arcibiskupství Místnímu úřadu Prahy 13. Byly předloženy hodnoty finančních prostředků na zajištění stavby:

Mgr. Karel Vostárek a akademický architekt Vladimír Krátký podali informace o průběhu zpracování stavební studie, která byla schválena odbornou porotou 27. 12. 1994. Ke schválení liturgickou komisí arcibiskupství došlo dne 31. 1. 1995. Do projektu pro stavební povolení byly zapracovány připomínky sester ve farnosti působících. Konstatovalo se, že projekt pro stavební povolení, včetně souhlasu všech příslušných orgánů, je již rok k dispozici. Mariusz Kuźniar uvedl údaje o vývoji v době, kdy zastupoval P. Stanisława Góru a o výměně pozemků, resp. souhlasu zastupitelstva MČ Praha 13 se směnou a o tom, že zájemcům podával informace o stavu přípravy stavby a přijal písemný návrh na spolupráci od iniciativní skupiny farníků.

Sestra Magdaleiene Strobl podala základní informace o řádu a o nabídce služby pro

farnost. Po dobu své činnosti na Jihozápadním Městě se již několikrát stěhovaly a pro účel své služby předpokládají, že jim farnost na dobu jejich působení poskytne ubytování v připravovaném objektu. Proto také byla uzavřena smlouva mezi představitelkou řádu a Sdružením. Součástí smlouvy jsou i podmínky pro předání daru na zajištění stavby. Protože stavba byla určena především pro duchovní a společenská setkávání obyvatel Prahy 13 a vzhledem k finančním možnostem je velikost stavby limitována, nabídly sestry úpravu dvou pokojů v přízemí (původně určených pro hosty) na další společenskou místnost. Dále navrhly úpravu kaple, aby byla možnost variabilně oddělit sakrální část a tím umožnit využití kaple pro společenské aktivity.

Jeden z farníků na této schůzce kritizoval to, že studie nebyla před schválením předložena k vyjádření všem farníkům a navrhl alespoň dodatečně tento nedostatek napravit. Vycházel však ze své osobní zkušenosti, protože jiní členové rady argumentovali tím, že v průběhu přípravy podkladů proběhlo již několik seznamování se studií a souhlasně se vyjádřila i farní rada.

Všichni přítomní souhlasili s tím, že je třeba zahájit v nejbližším možném termínu stavbu a případné připomínky řešit v jejím průběhu, začít s přípravou další fáze výstavby budoucího komplexu – formulace zadání pro architektonickou soutěž, na řízení a organizaci stavby najmout po provedení výběrového řízení profesionální firmu. Skupina odborníků z farnosti bude mít odborný dohled. Sdružení vyzvalo k členství a pomoci všechny, kdo jsou ochotni při zahájení a průběhu stavby spolupracovat, a požádalo sestry o popis náplně jejich činnosti. Pro informovanost všech bylo rozhodnuto na nástěnku v kostele a do Zpráv od Jakuba průběžně doplňovat informace o přípravných pracích a v měsíci září 1997 zpřístupnit v budově fary model stavby. Před podpisem byla smlouva s nadací RENOVABIS na poskytnutí daru na stavbu. Přáním všech bylo zahájit stavbu v listopadu 1997.⁵²

Průběh stavby provázely různé potíže, od finančních (protože původně byla plánována malá stavba převážně z prostředků st. Simplitiana), po nesouhlasné reakce ze strany občanů a některých farníků. Dále se na farní radě řešilo budoucí zajištění provozu Komunitního centra a to, zda nebude dělení akcí mezi stávající faru a nové centrum na překážku farních aktivit. Podstatnou pobídkou bylo posléze to, že stavba Komunitního centra je také přáním

52 Zápis z jednání o výstavbě církevního centra v Nových Butovicích ze dne 23.5.1997 – archiv farnosti Sv. Jakuba Staršího ve Stodůlkách

arcibiskupovým, což P. Kuźniarovi pomohlo k tomu, aby mohl podložit své stanovisko k řešení této záležitosti.

Záležitost s pozemkem nebyla jednoduchá i vzhledem k tomu, že proti výměně se postavili i někteří radní městské části, a proto, že do věci vlastnictví se vložil Magistrát hlavního města Prahy. Nebyla realizována výměna pozemku původně plánovaná - za pozemek ve vlastnictví benediktinů, ale složitější trojsměna. Za církev byl předán pozemek patřící stodůlecké farnosti, kde již v té době vedla silnice a stála stavba firmy Medox. V únoru 1997 schválilo zastupitelstvo MÚ Prahy 13 výměnu pozemku pro výstavbu centra v Nových Butovicích, přímo na Slunečním náměstí. Vzhledem k umístění pozemku byla tato výměna pro církev výhodná.

Všechna práce spočívala na členech výboru Veřejného sdružení katolických věřících pro vybudování církevního společenství a jeho střediska v Nových Butovicích, zejména na jeho předsedovi. Problémy, které čekal málokdo, nastaly, když do záležitosti začali vstupovat další lidé z farnosti. Začala se vytýkat nedostatečná provázanost činnosti Sdružení s aktivitami farnosti. To však nebylo chybou Sdružení, protože při množství konkrétních technických, úřednických a dalších záležitostí se při daném personálním obsazení nedalo manažersky zajistit public relations. Mimo běh událostí zůstávala i velká část těch farníků, kteří se přistěhovali později na novou část sídliště. Nikoliv do původních Nových Butovic, ale do dostavěné části severovýchodně od Slunečního náměstí. Zůstávali dlouho mimo, pozvání Sdružení spíše nevyužili a jejich vztah ke vznikajícímu centru se teprve tvořil. Na rozšířeném setkání výboru Sdružení s duchovní správou a dalšími farníky v květnu 1997 bylo dohodnuto, že v zájmu úspěšného dokončení stavby centra a především jeho následného efektivního využití je nezbytné co nejdříve seznámit širokou farní veřejnost s již přijatým projektem a umožnit k němu širokou diskusi, do níž by se mohli všichni zapojit.

Přestože se neustále požadovalo více informovat veřejnost o stavbě a smyslu křesťanského centra⁵³, podařilo se veřejné představení projektu zorganizovat až v červnu 1998. Rozpoutaly se živé až bouřlivé diskuse, při nichž se zvažovalo, do jaké míry vyhovuje stávající projekt současným potřebám. Určití farníci vyjádřili svůj dojem, že Sdružení pro výstavbu se již „historicky přežilo“. Podstatou problému byly však spíše změněné požadavky a zvýšení

53 Například Zprávy od Jakuba č.1, 25.1.1998, str.2

finanční náročnosti ze 13 na 25 milionů korun. Tyto podmínky však neměl arch. Krátký k dispozici, pro jeho projekt byla limitní částka v původní výši. K opakovaným jednáním zván nebyl a postupně zvítězil názor těch, kteří tvrdili, že přes všechny těžkosti z toho plynoucí bude asi nejlepším řešením projekt ještě před zahájením stavby přepracovat. Ve farnosti byla uspořádána anketa, při které farníci předkládali nabídky finančních částek, které by byli ochotni pro výstavbu centra věnovat. Z tohoto průzkumu vyplynulo, že by se jednalo o částku ve stovkách tisíc, nikoliv milion či více. Aktiva Sdružení činila celkem asi 8 milionů Kč, bylo tedy zřejmé, že je nezbytné hledat další finanční zdroje.

V létě 1998 stavba centra přešla pod farnost. Aby bylo možno co nejobjektivněji posoudit, jaké funkce by zamýšlené centrum mohlo a mělo plnit, prováděl se v tomto smyslu průzkum ve farnosti, v jejích jednotlivých sekcích. Zjištěné údaje byly využity pro dodefinování zadání pro změnu v projektu.

Požadavky kladené na Centrum se ve srovnání s dobou před pěti lety změnilly. Další významnou okolností bylo, že sestry Kongregace Nejsvětější svátosti odstoupily od úmyslu v centru trvale bydlet z důvodů vývoje celé záležitosti. Slib dát určitou část peněz na stavbu centra přesto nezměnily. Velkou váhu mělo výslovné přání arcibiskupa, aby bylo centrum co nejdříve dostavěno a aby v něm byl vybudován byt pro kněze, protože v dlouhodobém výhledu se tehdy uvažovalo o tom, že mají být Butovice samostatnou farností. Plánoval se zde byt pro správce objektu, který by chápal službu v centru jako své dlouhodobé poslání a který by se s objektem seznamoval už v průběhu jeho stavby. Byly dále předneseny požadavky na to, aby se v centru nalézaly pokoje pro návštěvy a aby kromě kaple zde byl společenský sál, klubové místnosti, garáže a další příslušenství.

Bylo dohodnuto, že k vypracování nového projektu bude vyzván větší počet architektů. Posuzováním návrhů byla pověřena komise, v níž byli zástupci farnosti, arcibiskupství a radnice městské části. Na svém zasedání v březnu roku 1999 tato komise hodnotila celkem čtrnáct došlých nabídek na zpracování návrhu projektu. Na základě pohovorů, k nimž byli pozváni zástupci pěti architektonických ateliérů, byli vybráni tři finalisté: Studio Acht s.r.o., Dům a město a Jiran-Kohout architekt. Tyto ateliery byly poté vyzvány ke zpracování návrhů projektu, a to včetně rámcového funkčního, dispozičního a výtvarného řešení objektu městské části, který by měl dle plánu radnice Prahy 13 stát na sousedním pozemku. Závěrečné

posuzování projektů proběhlo během několika sezení v dubnu 1999. Nakonec byl vybrán projekt skupiny Jiran-Kohout architekt. Z tohoto projektu vycházejí další přípravné práce, které v současné době probíhají.

Velké změny ohledně přípravy na výstavbu Komunitního centra sv. Prokopa v Nových Butovicích byly ve farnosti oznámeny v říjnu roku 1999. Oznámen byl termín zahájení stavby, rok 2000. Celkový rozpočet byl stanoven na 25 milionů Kč.

Technicko-stavební záležitosti týkající se stavby vyřizoval stavební technik arcibiskupství. Pro farnost zůstaly ty úkoly, které mimo jiné vyplynuly z otevřeného informačního setkání na faře 25. října 1999. Bylo zřejmé, že bude třeba shánět informace o potenciálních sponzorech, aby bylo možno pozdější jednání s nimi vést efektivním způsobem. Technikovi se podařilo zajistit sponzora na dodávku stavebního materiálu v hodnotě několika milionů korun.

Programová náplň byla stanovena nejen pro duchovní činnosti, ale i pro aktivity nabízené všem občanům, a proto byl zpracováván projekt Otevřené dveře. V této době byl také určen nový název, Komunitní centrum svatého Prokopa.⁵⁴

Na internetové adrese www.centrumbutovice.cz byly umístěny stránky, kde bylo možné získat informace o výstavbě. Existence těchto stránek byla zveřejněna na nástěnce a ve farním zpravodaji.⁵⁵

V roce 1999 byl na Slunečním náměstí slavnostně položen základní kámen Komunitního centra požehnaný papežem Janem Pavlem II. Administrátor farnosti P. Mariusz Kuźniar tehdy na blátě Slunečního náměstí uvítal pražského arcibiskupa, sponzory budoucího centra, zástupce městské části Praha 13 a další. Kardinál Vlk v krátkém proslovu zdůraznil, že stavba je důležitá, ale důležitější je idea a společenství, které má budovat. Není to Bůh, který stavbu potřebuje, my to jsme, my máme tvořit společenství.

Dne 1. března 2000 začala výstavba Komunitního centra svatého Prokopa v Nových Butovicích. Ing. J. Jelínek, zajišťující stavební dozor, požádal farníky z místa okolí stavby o pomoc při kontrole a sledování staveniště, což někteří vzali ihned velmi vážně. Kromě

54 Srovnej: Zprávy od Jakuba č.9, 5.12.1999, str.1-5

55 Zprávy od Jakuba č.3, 5.3.2000, str.3

stavebního dozoru dále pokračoval v hledání a koordinování informací o možných sponzorech.⁵⁶

Komunitní centrum bylo dokončeno roku 2001 a téhož roku, dne 19. 6., bylo vysvěceno kardinálem Vlkem. Přítomen byl již i nový kaplan P. Josef Ptáček.

V KCP byla zahájena řada akcí, 18.září bylo otevřeno Mateřské centrum, kursy Alfa (praktický úvod do křesťanské víry), další katechumenát, atd.

K modlitebním setkáním se tu začala scházet malá společenství, setkávání matek od října,⁵⁷ z panelákových prostor se přesunulo Eucharistické společenství mládeže.

Ve spolupráci s církví Křesťanské sbory, která si v Komunitním centru mimo jiné pronajímá i prostor k nedělním bohoslužbám, zde od roku 2002 zde začal probíhat cyklus Prokopských zastavení – přednášek na různá duchovní témata. Komunitní centrum se také automaticky stalo místem pro shromažďování materiální pomoci při katastrofách.⁵⁸

5.2 Hodnocení a význam komunitního centra

V únoru 2006 vypracoval Radek Tichý pro Arcibiskupství pražské zprávu ze svého výzkumu komunitních center na pražských sídlištích⁵⁹. V této zprávě potvrzuje, že i Komunitní centrum svatého Prokopa jako svou cílovou skupinu vnímá křesťany i nevěřící a klade důraz na ekumenickou spolupráci.

Srovnává průměrný počet návštěvníků, který je za týden v případě Komunitního centra svatého Prokopa 826, Křesťanského centra Jižní Město 709, Misijního střediska 332.

Po odečtení návštěvníků bohoslužeb, přicházelo do centra v Nových Butovicích za týden

56 Zprávy od Jakuba č.4, 2.4.2000, str.3

57 Zprávy od Jakuba č.9, 22.9.2001, str.5

58 Například záplavy v roce 2002 nebo pomoc jiným zemím postiženým tsunami, atd.: viz BASTL Ondřej: Z dějin stodůlecké farnosti, Praha: Portál 2003

59 Sběr dat pro tuto práci prováděl Radek Tichý od října roku 2005, provedl 15 hloubkových rozhovorů a vyhodnocoval 72 dotazníků a analyzoval programy center – viz ZZKC

průměrně 206 návštěvníků, do centra na Jižním Městě 412 návštěvníků a do centra na Barrandově 285 návštěvníků. Nejnavštěvovanějšími programy sledovaných center (mimo bohoslužby) byla označena mateřská centra, hudební školy a kluby pro děti a mládež.⁶⁰ Počet lidí navštěvujících nedělní mši byl podle posledního sčítání v roce 2004 celkem 712 osob v celé stodůlecké farnosti.⁶¹

Tím, že je budova KCP přijatelná prakticky po všech stránkách – to znamená jak po stránce kladného přijetí okolním obyvatelstvem i urbanisticky, dobrou stavební kompozicí, praktičností, akustikou a v neposlední řadě prakticky nejlepší možnou polohou pro univerzální dostupnost – má všechny předpoklady pro to, aby mohla sloužit k plné pastorační činnosti.

Z počátku byly problémy s tím, že nebylo možné předem určit plán akcí, druh, či konkrétní zaměření. Vstupovalo se do určité nejistoty. První akce závisely na schopnostech několika lidí, například současné ředitelky centra.

Za pět let existence se zatím podařilo postupně navýšit počet duchovních (náboženských) akcí. Konala se zde často hudební vystoupení, tradicí se stal každoroční Spiritualfest, organizovaný Vladimírem Křápkem⁶². Velmi zajímavou formou společenství jsou setkání maminek, kam přicházejí s malými dětmi i nevěřící matky a často je to pro ně první (nebo po dlouhé době první) setkání s křesťany.

Specifickou pastorační záležitostí je hudební škola Renaissance.

Zvláštností KCP je jeho spolupráce s Úřadem MČ, která je oboustranně výhodná (např. příspěvím na nákup bohoslužebného hudebního nástroje, či při pořádání koncertů nebo výstav). Výstavy jsou tematicky v naprosté většině velmi vhodné pro prostředí KCP.

Podle zjištění R. Tichého není farníky ani farářem objekt chápán tak, že Komunitní centrum = kostel, což dokumentuje například vyjádřením faráře, že zde sice nechce taneční, aby nedošlo ke „zprofanování kostela“, ale současně využívá citace koordinátorky, že „oproti normálnímu kostelu do Komunitního centra můžou přijít i lidé, kteří nezapadají do církevního pořádku“.

Druhý bod, ve kterém se odlišuje centrum v Butovicích od běžného kostela, je patrný z dalších citací v jeho práci uvedených⁶³, je centrem skutečně pro občany, centrem kde lze

60 TICHÝ Radek: Závěrečná zpráva z výzkumu „Komunitní centra na pražských sídlištích“.

61 Srov. pozn. 65: výsledky sčítání zveřejněné na stránkách www.apha.cz

62 Vladimír Křápek *6.5.1958 až †12.8.2005. – důležitá osoba při rozběhu mnoha akcí nového KCP

63 TICHÝ Radek: Závěrečná zpráva z výzkumu „Komunitní centra na pražských sídlištích“, kde jednou z citací

uspořádat množství různorodých programů.

Určitým problémem v začátku provozu centra byl z minulosti přetrvávající zvyk, že pro farnost se pracuje zdarma. A také nezkušenost s provozem takového zařízení, z níž plynulo nepochopení toho, že centrum potřebuje svého ředitele (správce či vedoucího) – profesionála, nikoli dobrovolníka, a že tento člověk musí práci vykonávat na plný úvazek a s naprostým zájmem o chod a organizaci celého centra.

Tohoto člověka farnost získala v osobě koordinátorky a pastorační asistentky RNDr. Z. Novákové.

KCP posloužilo v krátké době po svém otevření k přesunu některých aktivit z nevyhovujících prostor okolního sídliště do objektu centra a také k navýšení počtu bohoslužeb. Místo tří nedělních mší čtyři, dvě ve starém kostele (ranní a večerní) a dvě v novém (dopolední).

Mezi aktivity, které se po vzniku centra začaly místo na faře či v kostele konat v nových prostorách, patří zejména výuka náboženství (která zároveň částečně zůstává na původním místě), přípravy na svátosti, kurzy duchovní obnovy, modlitební společenství (zároveň částečně na původním místě), farní zájmové kroužky pro děti a některé jednorázové akce pro děti (např. mikulášská besídka).

Nové prostory v centru farnosti kromě většího pohodlí pro stávající aktivity umožňují také vznik aktivit nových, případně některé aktivity provozovat ve větší míře, což jsou kulturní večery, promítání, přednášky, kurzy Alfa, jazykové kurzy a společenské akce pro farnost.

V prostoru původního kostela se původně konaly především aktivity s náboženským obsahem a postupně, jak se do Komunitního centra přesouvá část věřících, přesouvají se tam s nimi částečně také náboženské aktivity.

Ve své výzkumné práci si Tichý všímá reakcí lidí na změnu prostoru (z hlediska života farnosti), jakou je vznik nového bohoslužebného místa. Všímá si přesunu části věřících z kostela do Komunitního centra⁶⁴, což odráží subjektivní dojem jeho respondentů. Zajímavé na

je například: „Komunitní centrum je jedinej takovej prostor, kde se dá uspořádat slušnej program.“ (Farář, Nové Butovice) nebo: „Tady ta poloha toho centra tomu nějak nasvědčuje, prostě jsme tady uprostřed obklopený docela množstvím lidí, který tady bydlí, ale i institucema, tady ten úřad, poliklinika, obchody, prostě tady je to město.“ (Koordinátorka, Nové Butovice)

64 tamtéž citát respondenta: „Kostelu se ulevilo v tom nejlepším smyslu slova, protože on někdy praskal ve švech, tady na tu oblast byl malej. Když třeba byly velikonoční svátky, tak lidi se ani nevešli do kostela na stání, takže tomu kostelu se ulevilo a opravdu se to rozprostřelo rovnoměrně tak, že oba ty kostely jsou teďka plný.“

tomto jeho zjištění je to, že se rozchází s výsledky mého zjištění v tom, že přeplněnosti původního kostela by bylo možné předejít již dříve přidáním nedělní či sváteční bohoslužby na současný počet čtyř. Takto odpovídali i návštěvníci kostela svatého Prokopa a kostela svatého Jakuba⁶⁵. Nemění to však nic na tom, že s novou situací jsou farníci spokojeni. Řeší se jen technické problémy s tím, že při velké návštěvnosti není dostatečná ventilace chrámového (resp. navazujícího) prostoru v KCP.

Ve srovnávání komunitních center uvádí Tichý vědomí dočasnosti, které se však netýká butovického centra a objevuje zajímavý moment – pnutí mezi tím, zda komunitní centrum je nebo není kostelem, zda je okolím vnímáno sakrálně či profánně. Tato otázka vzniká také proto, že ve statistických zjištěních získaných z hloubkových rozhovorů zřetelně vyplývá nejen přímo vzorová spolupráce s městskou částí, ale i obecné přijetí komunitního centra jako objektu s téměř oficiálním statutem, statutem objektu s významem pro celé Jihozápadní Město.

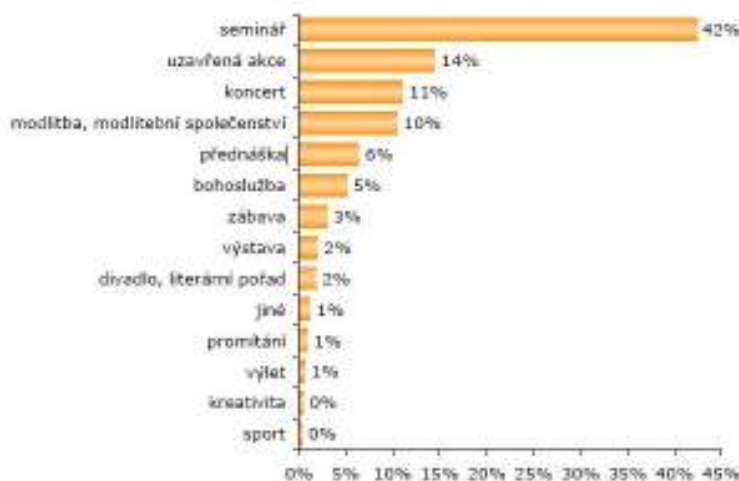
V části svého průzkumu nazvané „hypotézy“ si Radek Tichý všiml osobního přístupu faráře ke komunitnímu centru. Přestože administrátor nebyl nijak zainteresován na jeho vzniku či dostavbě, ví o historii vzniku velmi mnoho a v provozu se osobně angažuje, což není běžné u jiných komunitních center v Praze. Dále se Tichý zabýval mimo jiné pozicí KC ve farnosti a s ní související perspektivou. Zhodnotil budovu, která je novostavbou elegantním způsobem reprezentující katolickou církev, ale mimo jiné konstatoval, že se v Nových Butovicích nedaří provozovat sociální funkci pro tzv. rizikovou mládež. Místní komunitní centrum si však takový cíl neklade, protože ve vzdálenosti několika minut pěší chůze se nachází středisko Sananim, zabývající se profesionálně prací s mládeží, například drogově závislou.

(Koordinátorka, Nové Butovice)“

65 Pro podporu tohoto názoru lze uvést například farnost Panny Marie Královny míru v Praze – Lhotce, kde je návštěvníků bohoslužeb více o cca 41% (712 ku 1006). Pramen: Sčítání návštěvníků bohoslužeb v roce 2004: http://209.85.135.104/search?q=cache:9p2BCv7jSRIJ:www.apha.cz/download/scitani_2004/pocet_farnosti.htm+site:www.apha.cz+bohoslu%C5%BEeb+s%C4%8D%C3%ADt%C3%A1n%C3%AD+Stod%C5%AFky&hl=cs&ct=clnk&cd=2&gl=cz (1.2.2007)

Nepravidelný program v Nových Butovicích

Graf 2: Nepravidelné aktivity v Komunitním centru sv. Prokopa v letech 2001-2005.

Největší podíl na akcích konaných v Komunitním centru sv. Prokopa tvoří semináře. Jsou to zejména vzdělávací či školící akce Centra Dohody, které si pronajímá prostory v Komunitním centru, dále kurzy duchovního a mimo jiné také akce Centra pro rodinu. Velké procento akcí v Komunitním centru tvoří také soukromé akce či interní školení pronajímatelů prostor Komunitního centra.

Mezi akce, jejichž počet v centru během doby jeho existence vzrůstá, patří právě semináře a pronájmy prostor pro soukromé akce, ale také přednášky. Stabilní je počet akcí koncertních či bohoslužebných. Mírně se snížil počet modlitebních setkání a divadelních představení.

Tabulka 2: Počty jednotlivých typů akcí v Komunitním centru sv. Prokopa v letech 2001-2005.

	seminář	uzavřená akce	koncert	modlitba, společenství	bohoslužba	přednáška	zábava	výstava	divadlo, literární pořad	jiné	promítání	výlet	kreativita	sport
r. 2001	4	1	5	3	4	1	4		5		1		1	
r. 2002	52	27	19	21	9	12	4	2	2	1	1			2
r. 2003	64	27	14	21	9	11	4	3	4	3	1		2	
r. 2004	75	19	17	15	5	9	3	3	1		2			
r. 2005	90	23	19	10	7	10	5	5		4	1	4		

5.3 Hodnocení jednoty farnosti z pohledu farníků

Zajímavou otázkou bylo to, jakým způsobem budou věřící přijímat skutečnost existence dvou souběžně fungujících kostelů.

Prakticky ze všech odpovědí (až na jedinou výjimku) vyplývalo, že nemají podstatný problém v tomto ohledu, že farnost vnímají jednotně a nerozděleně. Tato jednota byla míněna ve vztahu k dvěma společně vedle sebe užívaným sakrálním prostorům, nebylo zkoumáno sjednocení z jiných hledisek (pohledu na pastorační činnost, spiritualitu, ekonomické vedení, atd.). Důvody, které k tomuto chápání farnosti jako nerozděleného a funkčního celku vedou, jsou podle mého názoru v první řadě snahou farní rady (v čele s administrátorem farnosti) o zachování určité rovnováhy a spravedlnosti. Rozumným rozdělením konání bohoslužeb ve svátcích, ale i všedních dnech a rozdělením akcí, které se ve farnosti konají, tak, aby vše co nejlépe vyhovovalo místu konání a současně požadavkům či potřebám lidí.⁶⁶

Farníci žijící v okolí původního kostela ve starých Stodůlkách se dle získaných odpovědí dělí na dvě části. První se většinou neúčastní akcí či mší v komunitním centru, ale necítí se nijak ošizená či diskriminována. Druhá část farníků (z nichž nejstarší věkem překračuje devadesát roků) se střídavě účastní bohoslužebných či jiných záležitostí v obou kostelech.

Jedním dokladem je několik farníků účastnících se každý den v týdnu jedné bohoslužby.

⁶⁶ Příklady vhodnosti konání jsou varhanní koncerty v kostele sv. Jakuba, půlnoční bohoslužby ve vyhřátém kostele sv. Prokopa, apod. Neposledním z hledisek je i přístupnost dopravní a bezbariérová i když pro tu bylo ve Stodůleckém kostele dle mínění některých vozíčkářů maximum možného již vykonáno. Co se týká časů mší svatých, byly postupně měněny podle požadavků farníků, až se ustálili v současném rozvrhu.

Farníci žijící v okolí kostela sv. Prokopa předloženou otázku v podstatě nevnímají jako problém, protože jsou to obyvatelé, kteří se v nedávné době přistěhovali a přijímají současnou situaci jako danost. Ani jeden z dotazovaných v Nových Butovicích neviděl problém nejednotnosti, ani necítil potřebu rozdělení farnosti.

Dlouholetým farníkům byla pokládána další otázka. Zněla tak, zda ve farnosti existuje nějaká sjednocující či jednoznačně definovatelná věc, záležitost, aktivita apod., která přetrvala všechny změny od doby, kdy byla farnost aktivní minimálně, až do doby současné. Jednotně odpovídali, že si žádnou takovou nevybavují. Je možné, že by na tuto otázku odpověděli jinak v případě, pokud by žili nějakou dobu v jiné farnosti (takoví respondenti však mezi dotazovanými nebyli).

6. POUŽITÉ METODY ZJIŠŤOVÁNÍ

6.1. Místní prameny

Pro podstatnou část zpracování této práce bylo použito pramenů z archivu místní farnosti. Největší podíl zde měl farní zpravodaj, dále pak farní kronika a archiv zápisů z vnitrofarebních jednání (pastorační rady, setkání, atd.) a z jednání s dalšími osobami. Podklady z matričních knih byly získány díky vstřícnému přístupu a velmi kvalitnímu uspořádání a uložení v kanceláři farního úřadu.

6.2. Publikace

Z publikací, které tvořily další zdroj, je nutné zvláště uvést dvě, a to *Z dějin stodůlecké farnosti* od místního farníka Ondřeje Bastla a *Závěrečnou zprávu z výzkumu „Komunitní centra na pražských sídlištích“* poskytnutou v elektronické podobě. Uvedená zpráva je neobyčejně cenná pro porovnání komunitních středisek v oblasti Prahy, v oblasti dané specifiky velkoměsta a se srovnatelnou religiozitou.

Kniha o historii stodůlecké farnosti vznikla při příležitosti oslav stého výročí posvěcení farního kostela svatého Jakuba Staršího. Farnost při přípravách oslav zjistila, že dosud neexistoval takto komplexní soubor, který by fundovaně dokázal místním farníkům i zájemcům o historii tohoto místa předložit uspořádaně všechny podstatné informace. Prvotní myšlenka

byla jednodušší než následná realizace, nicméně ve spolupráci s nakladatelstvím Portál se farnosti podařilo knihu vydat. Tato kniha slouží k povzbuzení zájmu osob v mimocírkevním prostředí o farnost. Je užívána i ve spolupráci s Místním úřadem při vhodných příležitostech jako dar či upomínka.

Kromě publikací, které vyšly tiskem nebo jsou k dispozici v archivech, byly využity také informace z internetu, například ze stránek www.centrumbutovice.cz, které informují o farnosti svatého Jakuba Staršího. V době zpracování této práce byly farní internetové stránky naprosto aktuální a poskytované informace byly na dobré úrovni.

6.3. Metody dotazování

Jako další zdroj, který je silně subjektivní, byla použita metoda dotazníků i osobních rozhovorů. Hodnota takto zjišťovaných údajů má v první řadě význam osobní identifikace respondentů s farností, jejich osobní vnímání života a dění ve farnosti. Vzhledem k tomu, že část rozhovorů byla vedena s příslibem nezveřejnění jmen, nejsou v této práci zveřejňována jména žádného z respondentů. Autor práce však prohlašuje, že tázané osoby jsou buď dlouholetými členy farnosti nebo osobami, které se velmi podstatně angažovaly v životě farnosti v období sledovaném touto prací.

7. ZÁVĚR

Předmětem práce bylo zmapovat vývoj farnosti v období let 1985 – 2005. Je třeba zdůraznit, že se skutečně jednalo o toto období a vztahovat výsledky práce na období jiné je určitým způsobem irelevantní. Výběr období byl proveden s úmyslem popsat v průběhu doby faktory, které podmínily vývoj farnosti a jejího života. Hlavními faktory byla historická východiska a stav farnosti na začátku zkoumaného období, dále faktory celospolečenských změn vycházející ze zásadní proměny politické situace v roce 1989

a naplňování nových možností a cest ve všech aspektech života církve otevřených

II. Vatikánským koncilem. Tyto faktory byly východiskem pro vymezení vodítek dílčích, pomocí kterých pak bylo provedeno zkoumání předmětného období na úrovni konkrétních jevů, událostí a trendů charakterizujících život farnosti.

Lze konstatovat, že na začátku zkoumaného období se situace farnosti příliš nelišila od srovnatelných farností na periferii hlavního města v závěrečném období existence totalitního komunistického režimu v Československu. Farnost spravoval administrátor,⁶⁷ který se – přiměřeně možnostem daným restrikcemi vládnoucího režimu – snažil farnost rozvíjet a reagovat na první náznaky uvolňování celospolečenské atmosféry. Klíčové pro pozdější období byla nejenom přítomnost kněze, navzdory všem překážkám věrného svému poslání, nýbrž i existence početně malého jádra farníků. Ti však byli vnitřně dostatečně svobodní a velkorysí, aby dokázali akceptovat pozdější změny a růst farnosti spojený s výstavbou, postupným osidlováním Jihozápadního Města. V druhé dekádě sledovaného období lze přitom hovořit o doslova překotném rozvoji této části metropole.

Období od listopadu 1989 do let 1997/1998 lze charakterizovat především jako období vytváření nové identity farnosti. Je možné ale hovořit také o období a přípravy na pozdější postupnou „profesionalizaci“ činností a aktivit fyzicky umožněnou existencí nově vybudovaného Komunitního centra. Jde ale také o období citelných vnitřních tlaků, tápání a zkoumání metodou pokus-omyl. Nejedná se přitom pouze o záležitosti spojené s výstavbou Komunitního centra, nýbrž i o proces vytváření přirozených silokřivek ve farnosti, to znamená rozdělení odpovědností a kompetencí v rámci nově se tvořící

67 Do poloviny roku 1985 P. Vojtěch Filip, poté až do roku 1990 P. Alois Kánský

a neustále se měnící farní komunity. Utváří se též mechanismy komunikace farnosti v rámci církve, především s arcibiskupstvím, hledá se model soužití a spolupráce s orgány místní správy. Nesmírně důležité je, že farnost začíná být přirozenou a pevnou součástí nově se utvářející identity Nových Butovic a Stodůlek, šířeji pak celého Jihozápadního Města.

Období let 2001 – 2005 je nejen obdobím dalšího naplňování zmíněných procesů profesionalizace, ale i obdobím nových výzev spojených s fungováním KCP. Farnost v současnosti v zásadě řeší a žije problémy, které se podobají životu farností ve „starých“ zemích Evropské unie. Klíčovou otázkou přitom je, jak se otevřít vnějšímu světu a oslovit obyvatele městské části. Pro ně je farnost nepřehlédnutelnou částí jejich každodenního života díky tomu, že Komunitní centrum sv. Prokopa spolu se sousedícím novým objektem radnice a přílehlými budovami kolem Slunečního náměstí vytvářejí přirozené centrum městské části.

Studium zkoumaného období a zjištěné skutečnosti mě vedou k následujícím závěrům. Farnost má potenciál stát se přirozeným moderním duchovním centrem přesahujícím svým významem lokalitu jihozápadní části Prahy. Hovoří pro to tyto faktory:

1. Vhodná infrastruktura

Dostupnost z hlediska dopravy přímo na trase metra, multifunkční prostory Komunitního centra i alternativní možnosti klasického modlitebního místa ve starém farním kostele ve Stodůlkách a v dalších sakrálních objektech, dobrá komunikační politika,

2. Komunikační potenciál

Kvalitně připravované internetové stránky, farní zpravodaj, spolupráce s časopisem městské části, pořádání přednášek a výstav, výborná ekumenická spolupráce,

3. Mnohvrstevná struktura farníků

Díky prudkému růstu a rozvoji oblasti je struktura farní obce velmi pestrá, což je jednak vnitřně velmi obohacující, jednak to farnosti otevírá dveře k plodné spolupráci v různých segmentech společnosti,

4. Korektní vztahy s místní samosprávou

Tím, že se farnost souběžně rozvíjela s tím, jak vznikalo nové Jihozápadní Město, jak se obnovovala demokratická samospráva, neexistují pnutí a předsudky, které lze vysledovat tam, kde farnosti i místní správa zůstaly materiálně a hlavně personálně v zajetí předlistopadové minulosti.

Existují však i velké rezervy a určitá rizika, která mohou vývoj farnosti negativně

ovlivňovat:

1. Nedostatek vnitrocírkevní komunikace a koordinace.

Farnosti neprospělo vystřídání administrátorů v době vrcholících jednání o komunitním centru a zahájení jeho výstavby. Možnosti centra by mohly být využity lépe, pokud by byl brán více v potaz jeho potenciál.

2. Trend uzavírání se do sebe.

Farnost se může začít uzavírat do sebe, až odezní vlna přirozeného nárůstu a obměny farní obce dané růstem městské části.

3. Dílčí provoz.

Komunitní centrum nežije dvacet čtyři hodiny denně ve smyslu aktivit (sportovních a jiných), které by z něj činily přirozený domov zejména mládeže z okolí. Nízkoprahové centrum se také nepodařilo rozvinout, jak bylo původně zamýšleno. Určitou nevýhodou je i to, že v objektu trvale nebydlí ani jeden kněz.

Stodůlecká farnost prošla ve zkoumaném období pozoruhodnými změnami. Důvodem k optimismu je to, že přes všechny překážky a problémy dokázala vyrůst do podoby, která je pro mnohé obrazem toho, jak by moderní farnost měla vypadat. Přesto, že byla v osmdesátých letech nenápadná, neaktivní, víceméně neživá⁶⁸, na začátku nového století se stala jednou z největších v Praze⁶⁹. Další rozvoj farnosti bude ale nepochybně na kněze i laiky klást nároky na mnohem „profesionálnější výkon“ odpovídající nárokům moderní městské části. Pokud však bude tato „profesionalizace“, která je nutným požadavkem doby, podložena stejným nasazením a touhou nabízet Kristovu radostnou zvěst jako tomu bylo v minulosti, pak budou křesťané této farnosti vydávat svědectví, které jejich okolí tolik potřebuje.

68 Toto tvrzení vychází z odpovědí respondentů

69 Dle výsledků sčítání ve farnostech zveřejněných na www.apha.cz se jedná o sedmou největší farnost v Praze